

[B] **VOER VOOR FANS. “MOGELIJKE MEMOIRES”
VAN HERMAN BRUSSELMANS**

Mogelijke memoires heet de nieuwste roman van de 56-jarige Herman Brusselmans, die ondertussen zelf de tel is kwijtgeraakt. Maar voor wie weet dat hij sinds de verhalenbundel *Het zinneloze zeilen*, zijn debuut uit 1982, elk jaar twee romans volschrijft, is het sommetje vlug gemaakt: een zestigtal boeken heeft hij ondertussen neergepend.

Mogelijke memoires is Brusselmans zoals we hem kennen. Hij koketteert met de eigen biografie en laat een schrijvend hoofdpersonage uit Hamme vertellen hoe hij de literatuur ontdekt en schrijver wordt in plaats van dokter omdat hij een ongeneeslijke drang heeft om “niets te vertellen”. Daarom schrijft de verteller in hoofdstuk veertien dat de lezer de eerste twaalf hoofdstukken het best kan overslaan “omdat immers *alles* onzin is”. De cursivering is van Brusselmans zelf en maakt duidelijk dat Brusselmans nog altijd zweert bij het credo uit zijn debuut: alles is bullshit, *nothing matters*. Tenzij dus de eigen schrijverij, want die drang, die allesoverheersende schrijfdrang moet worden gestild. Brusselmans is alleen maar gelukkig tijdens het schrijven, want dan valt hij samen met zichzelf, of tijdens het bullshitten op televisie of in zijn kranten- en weekbladcolumns. In die zin is Brusselmans nog altijd actueel omdat veel kunstenaars vandaag zweren bij een dergelijke esthetica van het moment, van het hier en nu, van het intense en lichamelijke opgaan in het creatieve ogenblik.

De vraag is dan wat de lezer zou kunnen boeien in deze superindividualistische kunstbeleving? De jonge Brusselmans was “contrair” en schopte tegen de schenen van het establishment. Daarom appelleerde hij aan een jong publiek dat het vaak ook moeilijk heeft met *the powers that be*. En ja, ook in deze zogenoemde memoires slaagt hij er soms in om behoorlijk *contrarie* te zijn en het literaire wereldje occasioneel in zijn hemd te zetten. Zoals in het hilarische tweeluik *De geschiedenis van de Vlaamse letterkunde* (1988) en *De geschiedenis van de wereldliteratuur* (1989) weet Brusselmans de literaire halftalenten van vandaag aardig te typeren, bijvoorbeeld Saskia de Coster, die bij hem Maskia De Coster heet: “Haar boeken mogen dan wel

geschreven lijken door een gezant van Mars, persoonlijk is ze een boeiende vrouw, met veel wereldse trekjes, zoals haar nagels lakken, een gele broek dragen of een hond in huis nemen en die Elf noemen, hoewel hij pas haar eerste hond is.”

De schrijvers die tot het pantheon behoren, worden door Brusselmans in de regel niet door de mangel gehaald, maar ook hun literaire ernst wordt vaak treffend en met kennis van zaken bespot: “Nochtans kunnen maandstonden prachtig zijn, dat heeft Kristien Hemmerechts bewezen door er ooit schitterende passages aan te wijden in een van haar boeken, en ook Erwin Mortier, Bart Moeyaert en Yves Petry hebben uitstekende essays over maandstonden gefabriekeerd, waarbij met name Erwin Mortier onder andere noteerde: ‘Maandstonden zijn als de stonden van de maan, ze komen en ze gaan en als ze gegaan zijn komen ze terug.’” Een *Nieuwe geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur* zou een boek zijn om naar uit te kijken, maar dergelijke sporadisch grappige uithalen maken nog geen goede roman.

Herman Brusselmans.

Hoofdstuk dertien – een hoofdstuk dat de verteller niét wou schrappen – is goed gevonden:

Brusselmans laat zich voor zijn dertig jaar schrijverschap fêteren en bezoekt een tentoonstelling over zijn werk die zoon Tom voor papa Herman heeft samengesteld. Tot zover hoofdstuk dertien. In de rest van het boek valt er nauwelijks iets te beleven tenzij dus die al vermelde sidekicks naar zijn concurrenten-schrijvers.

Brusselmans is in de jaren tachtig en negentig begonnen met schelmenromans in de stijl van Gerard Reve en J.D. Salinger. Hij verwoordde op een wrange, sarcastische manier het hulpeloos-cynische levensgevoel van zijn generatie, waardoor hij werd opgepikt door de media van die generatie, het weekblad *Humo* voorop en ook het productiehuis voor televisie Woestijnvis. Hij begon zich meer en meer te bekwaamen in de mediatieke kunst van de oneliner (soundbyte) en de “veelliner” (alineea van een column, zeg maar). Die journalistieke techniek van de catchy zin(nen) is nu zijn waarmerk geworden, ook als hij romans schrijft.

Paradoxaal succesverhaal: waar hij oorspronkelijk als romanschrijver een publiek zocht door ook in de commerciële media op te duiken, is de balans nu totaal omgekeerd. Bekende Vlaming Brusselmans die iedereen kent van zijn columns, pleegt op gezette tijden ook een roman, maar die worden minder en minder romanesk en meer en meer een aaneenschakeling van columns of columnnachtige passages waar nu en dan een geslaagde oneliner komt boven-drijven. Dat hij vandaag ook columns schrijft voor een krant als *Het Laatste Nieuws* is trouwens veelzeggend. Brusselmans is niet langer de *rebel without a cause* die de tegendraadse stem van zijn generatie vertolkt, zoals in zijn eerste romans. Hij is ondertussen gerecupereerd door de gevestigde macht én de mainstreammedia waar hij nog altijd zijn clownsnummertje brengt, maar steeds vermoeder en minder geïnspireerd.

Brusselmans is dus al lang niet meer “apolitiek incorrect”, zoals het heette in een overzichtsessay in *Ons Erfdeel* uit 1997, toen Brusselmans veertig jaar oud werd.¹ Hij kan nog altijd zijn kunstjes op de vierkante centimeter opvoeren: van een treffende, hilarische typering in deze roman tot een rake column in de media. Maar Brusselmans als romanschrijver is eigenlijk een anachronisme

geworden. Als columnist heeft hij zijn verdiensten, als prozaschrijver van langere adem is zijn houdbaarheidsdatum overschreden.

Wie hem wil volgen, kan dat dus beter doen op zijn beste terrein: zijn columns. Of verrast hij ons toch nog eens met een nieuwe literatuurgeschiedenis waarin hij zijn schrijvende collega's slapstickachtig maar *no nonsense* op hun nummer zet?

FRANK HELLEMANS

HERMAN BRUSSELMANS, *Mogelijke memoires*,
Prometheus, Amsterdam, 2013, 352 p.

Noot

(1) FRANK HELLEMANS, "Apolitiek incorrect en multimediaal. Het fenomeen Herman Brusselmans",
Ons Erfdeel, jaargang 40 (1997), pp. 380-386
